

Студент 4 курсу
факультету обліку і аудиту ХНЕУ

ПОРІВНЯЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА ВИМОГ ДО ВВЕДЕННЯ БУХГАЛТЕРСЬКОГО ОБЛІКУ ВІДПОВІДНО ДО УКРАЇНСЬКИХ ТА МІЖНАРОДНИХ СТАНДАРТІВ

Анотація. Проведено порівняльну характеристику міжнародних стандартів бухгалтерського обліку і національних стандартів, встановлено відмінності, а також обґрунтовано доцільність користування міжнародними стандартами бухгалтерського обліку в Україні. Акцентовано увагу на змісті та складі стандартів.

Аннотация. Проведена сравнительная характеристика международных стандартов бухгалтерского учета и национальных стандартов, определены различия, а также обоснована целесообразность использования международных стандартов бухгалтерского учета в Украине. Акцентировано внимание на содержании и составе стандартов.

Annotation. The comparative analysis of international accounting standards and national standards is carried out, the differences are defined, and the efficiency of using the international accounting standards in Ukraine is grounded. The content and composition of standards are emphasized.

Ключові слова: бухгалтерський облік, фінансовий облік, фінансова звітність, положення (стандарту) бухгалтерського обліку, міжнародні стандарти бухгалтерського обліку.

Незважаючи на те що всі національні Положення (стандарту) бухгалтерського обліку України (П(С)БО) [1] значною мірою ґрунтуються на міжнародних стандартах бухгалтерського обліку (МСБО) [2], вони не тотожні. Значні зміни, внесені до чинних міжнародних стандартів Радою з МСБО у грудні 2003 року, поглибили наявні розбіжності, тому сьогодні актуальним є вирішення проблеми уніфікації української системи бухгалтерського обліку та фінансової звітності з міжнародною. У національних П(С)БО дотримано вимоги МСБО з урахуванням економічних, правових, податкових особливостей та традицій нашої держави. П(С)БО охоплюють усі чинні МСБО (крім стандартів, які стосуються звітності банків і пенсійних фондів), але не копіюють їх [3].

Вирішенню цієї проблеми приділяють увагу вітчизняні вчені та практики: Ф. Бутинець, С. Голов, О. Губачова, В. Костюченко, Ю. Кузьмінський, В. Пархоменко, В. Сопко, В. Швець та ін. Серед найбільш відомих зарубіжних дослідників слід назвати Р. Антоні, А. Афанасьєва, Дж. Блейка, Я. Вільямса, Г. Гернона, Ж. Дішара, В. Ковальова, Д. Мітчела, Б. Нідлза, Я. Соколова. Однак ряд важливих питань методології й організації бухгалтерського обліку в сучасних умовах залишаються дотепер невирішеними. Це стосується насамперед гармонізації бухгалтерського обліку й фінансової звітності, а також визначення основних шляхів удосконалення бухгалтерського обліку в Україні на основі міжнародного досвіду.

Метою проведеного дослідження є визначення розбіжностей між існуючими вимогами до введення бухгалтерського обліку П(С)БО.

Для цього вирішено такі завдання:

розглянуто законодавчу та нормативну базу за національним та міжнародним стандартами бухгалтерського обліку;

визначено основні принципи та наведено порівняльну характеристику;

зазначено концептуальні відмінності згідно з українським та міжнародним стандартами бухгалтерського обліку;

виділено переваги складання фінансової звітності.

Предметом дослідження є процес встановлення основних розбіжностей між міжнародним та національним стандартами бухгалтерського обліку, а об'єктом є сама фінансова звітність.

Деякі національні стандарти об'єднують положення кількох МСБО, а в деяких випадках передбачаються національні стандарти, які не мають аналогічного міжнародного. Усі національні стандарти базуються на МСБО та не суперечать їм. Таким чином, усі П(С)БО в основному відповідають міжнародним стандартам фінансової звітності за назвою й змістом. Однак є такі, які відображають потреби практики обліку в Україні. Між національними та міжнародними стандартами обліку існує такий зв'язок: у процесі розробки міжнародних аналізуються національні стандарти, вивчається практика ведення обліку того чи іншого об'єкта і тільки після цього формуються рекомендації міжнародного характеру. Хоча стандарти в різних країнах мають різні назви (в США та Японії – система загальноприйнятих принципів, у Великобританії – документи про стандарти фінансової звітності, у Франції – норми, а в Україні та Росії – положення), їх структура й призначення в цілому однакові [4].

Структура стандарту визначається обсягом та змістом питань, які він розглядає. Національні П(С)БО, так само як і МСБО, складаються структурно з таких частин:

загальні положення, де визначаються методологічні засади формування в бухгалтерському обліку інформації про об'єкти обліку, наводяться короткий глосарій уживаних термінів та їх тлумачення, що сприяє кращому розумінню змісту положення (стандарту);

визнання та класифікація об'єкта бухгалтерського обліку;

оцінка об'єкта бухгалтерського обліку, її складові та порядок визначення із зазначенням прийнятих методів оцінювання;

характеристика обліку об'єкта бухгалтерського обліку, виходячи із загальноприйнятих за МСБО принципів;

розкриття інформації про об'єкти бухгалтерського обліку у фінансовій звітності та примітках до звіту;

додатки (у разі необхідності), де наводяться форми фінансової звітності, методи та приклади розрахунків показників, різні переліки.

Змістовна частина національних Положень (стандартів) бухгалтерського обліку здебільшого містить норми, які добре знайомі фахівцям за нормативною базою. Водночас їх доповнено деякими новими методами оцінювання, розподілу, складання річної фінансової звітності. Збережені національні традиції щодо затвердження уніфікованих форм фінансової звітності. Разом із тим П(С)БО мають деякі концептуальні відмінності від МСБО (таблиця).

Таблиця

Визначення відмінностей між П(С)БО та МСБО

Принципи та припущення	МСБО	П(С)БО
Безперервність	Припускається, що в підприємства немає ні наміру, ні необхідності припиняти або істотно скорочувати свою діяльність у недалекому майбутньому	Не всі підприємства реально використовують принцип безперервності в процесі підготовки фінансових звітів: частина з них – на межі банкрутства, інші не можуть гарантувати стабільності діяльності підприємства в майбутньому
Стабільність облікової політики	Облікова політика підприємства не зазнає будь-яких змін без явної необхідності	Звітність ведеться відповідно до чинних законодавчих положень та норм, які постійно змінюються
Метод нарахування	Доходи (витрати) підприємства відносяться на той період, у якому вони були фактично отримані (понесені)	Доходи та витрати підприємства не завжди відносяться на ті періоди, у яких вони реально мали місце. Наприклад, П(С)БО не дозволяє оцінювати витрати, не підтвержені документально, незважаючи на те, що економічні вигоди, пов'язані з такими витратами, було вже отримано
Суттєвість	У звітність включаються тільки ті облікові позиції, які можуть вплинути на прийняття рішень	Перелік статей звітності визначається Міністерством фінансів України. Процедура обліку деяких несуттєвих елементів є складними та обтяжливими для системи бухгалтерського обліку
Перевага сутності над формою	Результати операцій та угод відображаються відповідно до реального стану речей	Відображення операцій та угод підпорядковується нормативним вимогам, таким чином, форма переважає над змістом
Обачність (консервативність)	Вживаються всі необхідні заходи для зняття невизначеності, аби уникнути завищення активів чи доходів або заниження зобов'язань та витрат	Принцип обачності використовується не завжди

Переваги складання фінансової звітності за міжнародними стандартами дійсно є, і вони незаперечні для більшості користувачів фінансової звітності. МСБО можна розцінювати як інструмент глобалізації економіки й світових господарських зв'язків. Принципи, закладені в порядок формування звітності згідно з МСБО, роблять її адекватнішою і здатною відобразити справжній майновий і діловий стан організації. У зв'язку із цим цінність МСБО важлива не тільки для іноземних, але й для національних інвесторів [5].

МСБО постійно змінюються, усе більше спостерігається розбіжностей між ними й П(С)БО. Оскільки згідно із Законом України "Про бухгалтерський облік і фінансову звітність в Україні" П(С)БО не можуть суперечити міжнародним стандартам, у майбутньому слід очікувати внесення відповідних змін в наявні, а також створення нових стандартів. На законодавчому рівні слід установити передбачені Директивами ЄС мінімальні вимоги до складу фінансової звітності суб'єктів господарювання, які не зобов'язані оприлюднювати фінансову звітність згідно з МСБО. Крім того, необхідно сприяти кадровому забезпеченню практичного застосування результатів реформи бухгалтерського обліку й фінансової звітності в Україні, тобто підготовці й підвищенню кваліфікації спеціалістів бухгалтерського обліку шляхом проведення атестації професійних бухгалтерів.

Наук. керівн. Глебова Н. В.

Література: 1. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку (П(С)БО) [Електронний ресурс]. – Режим доступу : www.zakon.rada.gov.ua. 2. Міжнародний стандарт бухгалтерського обліку (МСБО) [Електронний ресурс]. – Режим доступу : www.zakon.rada.gov.ua. 3. Бутинець Ф. Ф. Бухгалтерський облік у зарубіжних країнах / Ф. Ф. Бутинець, Л. Л. Горещька. – Житомир : Рута, 2003. – 544 с. 4. Чайка В. Сравнительная характеристика мировых моделей бухгалтерского учета и финансовой отчетности / В. Чайка // Бухгалтерский учет и аудит. – 2005. – № 3. – С. 49–54. 5. Голов С.

Международные стандарты финансовой отчетности: современное состояние и применение / С. Голов // Бухгалтерский учет и аудит. – 2005. – № 8–9. – С. 88–100.